

Проблемні питання класифікації адміністративних правопорушень у сфері економіки

У статті зроблена спроба визначити підстави для класифікації адміністративних правопорушень у сфері економіки та визначити напрями проведення профілактичних заходів.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, економіка, адміністративна відповідальність, підвищена відповідальність.

В статті предпринята попытка обозначить основания для классификации административных правонарушений в сфере экономики и разработать направления проведения профилактических мероприятий.

Ключевые слова: административное правонарушение, экономика, административная ответственность, повышенная ответственность.

Добробут і рівень життя кожного окремого жителя села, селища, міста та в цілому українського народу залежить від розвитку економічної сфери. Тому чим більше впорядкована та врегульована економічна сфера, тим вище рівень життя громадян.

Це аксіома, і вона повинна втілюватися в життя, проте в Україні останнім часом більше вирують політичні пристрасті, ніж проводиться робота по впорядкуванню економічної сфери, а особливо щодо визначення тих аспектів економіки, де відбувається найбільше правопорушень і які впливають на розвиток країни в цілому.

З іншого боку, обмеження та рамки для розвитку бізнесу породжують зростання кількості контролюючих організацій, які стримують розвиток ініціативи та підприємництва.

Тому метою статті є визначення обсягів правового регулювання в сфері економіки, особливо в питаннях притягнення до адміністративної відповідальності за порушення тих чи інших норм.

Виокремлення адміністративних правопорушень у сфері економіки в адміністративному праві України ще не проводилося, проте окремі наукові праці розглядали економічні права громадян та відповідальність за їх порушення [1, с. 315].

Окремі аспекти економічних правовідносин розглядалися в інших працях і монографічних дослідженнях. Автори монографії «Повноваження органів місцевого самоврядування на здійснення комунального управління та охорону власності» розглядають адміністративну відповідальність за посягання на комунальну власність та особливий правовий режим майна, що знаходиться в цих відносинах [2, с. 229].

У зазначеній сфері не було жодного дисертаційного дослідження, проте окремі дослідження висвітлювали певні проблеми адміністративної відповідальності в різних галузях економіки [3; 4].

Розглядалися також питання щодо діяльності правоохоронних органів у сфері захисту економічних інтересів держави [5, с. 120]. Разом з тим питання класифікації правопорушень у сфері економіки науковцями не пропонувалося.

Для того щоб розглядати проблеми адміністративних правопорушень у сфері економіки та запропонувати їх класифікацію, на нашу думку, треба визначити, що являють собою такі правопорушення.

У юридичній енциклопедії ми можемо знайти лише визначення економічної злочинності, яка визначається як сукупність суспільно-небезпечних діянь, що посягають на валютно-фінансову систему країни, вчинених на певній території за певний період часу [6, с. 329].

Економічну злочинність характеризують певні кількісні та якісні показники: кількість злочинів, осіб, які їх вчинили, структура небезпечності злочинів та ін. Проте немає згадки про дрібні правопорушення у сфері економіки, які теж певною мірою впливають на стан економіки держави.

З іншого боку, в Кримінальному кодексі України [7] немає чіткої диференціації злочинів у сфері економіки, як немає їх і в Кодексі України про адміністративні правопорушення [8].

Ми можемо виділяти правопорушення у сфері економіки тільки при детальному аналізові окремих глав Кодексу України про адміністративні правопорушення, проте чітко визначити, що ці правопорушення є економічними, можливості немає.

У главі 5 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення» такими, що певною мірою посягають на економічні правовідносини, ми можемо виокремити правопорушення, визначені статтями 42-1 «Виробництво, заготівля, реалізація сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі концентрації», 42-2 «Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції», 42-3 «Виробництво, зберігання, транспортування або реалізація продуктів харчування чи продовольчої сировини, забруднених мікроорганізмами та іншими біологічними агентами понад гранично допустимі рівні» та 44 «незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах» [8].

Усі зазначені правопорушення, крім того, що вони посягають на здоров'я населення, мають на меті також порушення правил виготовлення та реалізації продукції, що повинно привести до отримання прибутку.

Припустимо, громадяни, які проживають в зоні радіоактивного забруднення, будуть вирощувати сільськогосподарську продукцію та реалізовувати її за підвищеними цінами, отримують прибуток, і водночас їхні дії впливають на стан здоров'я населення.

Таким чином, доцільно відповідальність за зазначені правопорушення посилити.

У главі 6 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Адміністративні правопорушення, що посягають на власність» правопорушеннями, що пов'язані з економікою, ми можемо визначити правопорушення, зазначені в ст. 47, 48, 49, 50, 51-1. Наприклад, порушення права державної власності на надра, відповідальність за яке настає за ст. 47 КУпАП, має за мету отримання незаконного прибутку шляхом експлуатації надр. Так само ми можемо трактувати й ст. 48 - порушення права державної власності на води, ст. 49 - порушення права державної власності на ліси та 50 ст. - порушення права державної власності на тваринний світ.

Звичайно, порушення зазначених прав може відбуватися і в інший спосіб, проте в більшості випадків головною метою правопорушень є отримання незаконного прибутку.

Розглядаючи правопорушення, віднесені до глави 7 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури», ми можемо також констатувати, що більшість правопорушень, які реєструються за статтями згаданої глави, також мають на меті отримання незаконного прибутку, тобто порушення у сфері економіки.

Наприклад, ст. 60 визначає правопорушення, пов'язані з порушеннями правил водокористування. Зазначене правопорушення також має на меті отримання незаконного прибутку. Прямо стосуються економічних відносин правопорушення, що визначені відповідними статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення відносно використання та утилізації відходів (ст. 82-1, 82-2, 82-4, 82-5, 82-6).

Знаходимо правопорушення, які стосуються економічних відносин і в главі 8 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Адміністративні правопорушення в промисловості, будівництві та у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів». Наприклад, правопорушення, передбачені ст. 96 «Недодержання державних стандартів, норм і правил під час проектування і будівництва», крім загальнотехнічних порушень, мають на меті й отримання прибутку чи хабарів особами, які проводили згадані роботи.

Порушення, передбачені главою 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, також певною мірою мають економічне підґрунтя. Стаття 106-2 «Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного макку чи конопель» передбачає притягнення до відповідальності осіб, які використовують ці незаконні посіви з метою отримання прибутку [8].

Певною мірою правопорушення, пов'язані з економікою, ми можемо знайти і в главі 10 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Наприклад, ст. 136 «Порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на залізничному, морському, річковому та автомобільному транспорті» передбачає відповідальність за дії, спрямовані на викрадення таких вантажів та відповідно отримання незаконного прибутку.

Пропорушення, пов'язані зі сферою економіки, ми можемо знайти і в главі 11 Кодексу України про адміністративні правопорушення та особливо в главі 12.

Що стосується торгівельної діяльності, громадського харчування та підприємницької діяльності, то кількість правопорушень, пов'язаних з економікою, мабуть, не врахована всіма статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення. Переважна більшість правопорушень також спрямована на отримання незаконного прибутку та переваг.

Таким чином, ми не можемо чітко виокремити у Кодексі України про адміністративні правопорушення дії, пов'язані з порушеннями у сфері економіки, проте в доктринальному визначенні така спроба може принести певні результати. Адже всі правопорушення, пов'язані з економікою, мають на меті отримання незаконного прибутку і можуть бути виділені на цій основі.

Слід розробити певні заходи для проведення профілактики зазначених правопорушень та вирішити питання про підвищення відповідальності за перераховані порушення.

Отже, більшість правопорушень, які пов'язані з економікою та зафіксовані в Кодексі України про адміністративні правопорушення, мають на меті отримання незаконного прибутку, тому доцільно збільшити розмір стягнення стосовно громадян та посадових осіб, які вчиняють такі правопорушення.

З іншого боку, таких правопорушень виявляється мало, адже форми фіксації їх у багатьох випадках є застарілими та не відповідають сучасним методам господарювання.

Є необхідність розробити окремий перелік правопорушень, які посягають на економічні відносини в Україні, провести аналіз їх впливу на економіку держави в цілому та розробити систему профілактичних заходів, спрямованих на їх попередження.

Список використаних джерел

1. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. - К. : Наук. думка, 2007. - 586 с.
2. Голосніченко І. П. Повноваження органів місцевого самоврядування на здійснення комунального управління та охорону власності : монографія / [Голо - сніченко І. П., Кравчук О. О., Стахурський М. Ф. та ін.] - К. : Г.А.М, 2008. - 320 с.
3. Минюк Д. І. Організаційно-правові аспекти протидії правопорушенням у сфері зовнішньоекономічної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Дмитро Іванович Минюк. - Х., 2007. - 203 с.
4. Рябченко О. П. Державне управління економікою України: адміністративно-правовий аспект : дис. ... д-ра юрид. наук / Олена Петрівна Рябченко. - Х., 2000. - 405 с.
5. Білоус В. Т. Правоохоронна діяльність у сфері захисту інтересів держави / В. Т. Білоус, С. М. Гусаров // Наука і правоохорона. - 2008. - № 2. - С. 120-125.
6. Юридична енциклопедія : в 6 т. - К. : Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 1999. - Т. 2 - 741 с.
7. Науково-практичний коментар до кримінального кодексу України / за заг. ред. С. С. Яценка. - К. : А.С.К., 2006. - 842 с.
8. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / [Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін.]. - К. : Алеута, 2010. - 684 с.